

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Disputationes Chirurgicæ Selectæ

**Haller, Albrecht von
Lausannæ, MDCCLVI.**

VD18 90538986

CXXXIII. Quaestio Medico-Chirurgica.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16618

CXXXIII

Q U Æ S T I O
M E D I C O - C H I R U R G I C A ,

Præside

M. ANTON. NICOL. GUENAUULT,

Resp.

URBANO VANDENESSE BACC.

*An vulnerata crurali arteria ab amputatione auspi-
candum ?*

Parisiis 1 Martii 1742.

Tom. V.

V

CXXXII

Q U E S T I O
M E D I C O - C H I R U R G I C A

Proble

M. ANTON. NICOL. GUENAVLT.

R. P.

URBANO VANDENESSER BACC.

La facultas medica veteris ad inscriptionem usque

complevit

Thesaur. 1. Martii 1744.

v

1744

I.

EVidenter therapeutices pars, chirurgia. Meditando leges curandi ponit, & scientia amat dici: manu famulatur, & artis nomine insigniri solet. Non primis hominum temporibus fuit exulta. Bellum, matribus detestatum, etsi accelerat lethi gradum, heu nimis præcipitem, primum cæpit excoli: trucidandique fratris peritus frater prius fuit, quam servandi. Est qui hostium gladios à civium capitibus avertat: est qui mortem, simul cum telis vibratis, e faucibus corporibus extrahat; utri deferenda palma sit, ab antiqua ne quæsieris Roma, quæ victoriæ omnigenas, chirurgiæ nullas nexuit coronas. Oculatiores posteros ad se rapuit tandem perspecta artis necessitas, nec eam clarissimorum virorum cultu nobilitatem, inventis ornatam, ipsa heroum ingenia fastidierunt. In bellorum cunis vagit, cum bellis adolevit. Dum pax, dum aurea vigeat fides, in tumorum, luxationum, leviorum morborum curatione chirurgia tota versabatur. Verum ex quo ruptum est concordie vinculum, ex quo ferrum e terræ penetralibus erutum, in tela, gladios, explodendosque globos excusum est, insolentium vulnere cohors terris incubuit. Corporis humani structura partium offensarum indagazione luculentius explorata est, & ex læsionum varietate multiplices inventæ sunt ac perfectæ curatrici manus operationes. Earum nulla prudenti magis indiget cunctatione, quam quæ membri alicujus refectionem molitur. Nec plane damnetur veteris medicinæ sævitia, quæ ustione torquere partem maluit, ut servaretur, quam tractare mitius, de repente abscindendo. Recentioribus felicius innotuere partium omnium connexiones & consensus: cur his tutandis minus consulerent? Cur scinderent membrum præcipites, quod benigniori possunt opera servare?

I I.

Corpus humanum, machina hydraulico-pneumatica, confatur ex implexu tubulorum, figura, diametro, textura dissimilium, humoribus, spiritibusque quoque versum meabilibus, sensus, motus, vitæ auctoribus turgidorum. Ex innumeris ipsi tubuli coalescunt fibris cavis, flexilibus, peculiari tono donatis, ac resilire habilibus. Hæ simul coeuntes, non tantum canales longo tractu dissociatos formant, sed modo expansa tenuium propaginum divaricatione, retis, vel telæ speciem induunt; modo plurimis orbibus simul convolutæ, glandulas effingunt. Ex minimis canaliculis cartilagineas, muscoli, membranæ, vasa, incernicula, glandulæ, pro situ, textura, figura atque inter se cohæsiōne aptantur. Inter ista organa alia vectium, alia cuneorum, trochlearum & elaterum

vices obeunt; alia ponderis, alia potentiae officio defunguntur. Scrutare nunc artus supra & infra corpori aptatos, cavitates, visceraque in his latitantia, sede, magnitudine, officio discrepantia. In hac artificiosa machina consensus unus, conspiratio una. Pronum est hujus partis in illam vitium: una laesa, singulis periculum imminet. Alteruter faucietur cordis sinus, cerebrum, non secus ac corporis recessus omnes, vitalis laticis orbatu appulsu; deficiunt spiritus, sistuntur motus, fugit anima. Partium aliarum, etsi fovendae vitae minus necessariam, conditionem ne spernat chirurgus. Ad corporis ornatu artus ita sunt à natura comparati, ut, obruncato uno, elegans symmetriae concinnitas detrimentu irreparabile patiatu. Quis non movendu lapis, ut praecaveatur deformitas, corpori debilitatem, mœrorem animo haud dubie illatura? Age vero, quam periculi plenum opus amputatio! Sæpe crus, brachiumve impune resectu est, ignorare non licet, quod magistra clamat experientia. Non inde tutu putes ἀκροτηριασμοῦ. Suu pars quæque corpori praestat munus, suu persolvit quæque vitae promptuario vestigal. Ubi ramu sustuleris, utili defraudatu officio truncu esse judicabis. Exciso femore, non minor in cerebro spirituum copia secernetu, non parciore fiet αἱμάτωσι. Spirituum in ablatam partem excurrentium quo vertetur impetu? In eandem evibratu, quo se recipiet sanguis? Angustioris impatiens orbitæ, tumultuabitur uterque liquor: hinc metue vasorum insolito sub pondere fatiscientium obstructions, resolutions, rupturas; hinc febres, apoplexias, mortem ipsam omineris. Hæc perpende sedulus, e dextra tibi ad abscindendum proniore culter excidet, leviorique auxilii genere tentabis animam retinere fugientem. Extremo premente malo, extremam feres opem, amputando.

III.

Arteria vas conicum, pulsans, *elasticum*, multiplicium ramorum parens, sanguinem à corde ad omnes corporis mœandros defert. Ab ampliori diametro in angustiore pergat: versus extrema, ipsius ramuli canalis cylindrici formam induunt; in plexus reticulares mutantu, tandem in venas, vasa lymphatica, aut ductus excretorios desinunt. Quadruplici membrana constat arteria; prima vasculosa dicitu, ob innumera eam perreptantia vasa, quæ nutritium vehunt succum; secunda glandulosa, a glandulis quibus interspergitu; tertia musculosa, à fibris annularibus, unde robur & vis resiliendi, aliam cellulofam addit Ruyschius. Posita hac arteria structura, patet arteriam sedem aneurysmatis esse. Hinc nascitur aneurysma in omnibus corporis partibus, sive internis, in brachio, femore, circa pectus, in cerebri membranis. Concludas arteriarum morbu frequentissimu esse aneurisma; duæ si quidem universu corpus, salutant arteria, pulmonalis arteria, & aorta, ex quibus cæteræ, tanquam
rami

rami à trunco, oriuntur. Ex ascendenti, brachialis arteria ad flexuram cubiti plerumque indivisa descendit, ramulos brachio impertiens: in *radicem* ac *cubit.eam* dividitur, quæ per manum ac digitos propagantur. A descendente, cruralis arteria in externam minorem, per exteriorem femoris partem, & internam majorem abit, unde *poplit.ee*, *furales*, *tibiales*, & quæ per extremum pedem, appellationibus destitutæ, descendunt. Aneurismatis vocabulo tumorem sanguineum, ab arteria, vel dilatata, vel abscessu factum intelligimus. Duplex statuitur species. Aliud verum & genuinum dicitur, aliud spurium. Utrumque vel ab interiori causa fit, vel ab externa. Primum ex debiliori, rariori arteriarum textura, vel exterioris tunicæ rosione, ruptura, vasis obstructione, ictu, aut casu originem ducit. Unde fit, ut interior perenni sanguinis appulsu sensim laxata & dilatata, in ingentem tumorem demum succrescat. Altera species spurium aneurisma dicitur, à sanguine veluti concreto, qui ex arteria secta, vel erosa subter cutem effusus, membranaceam, carnosamve substantiam ementitur. Hic tumor multiplici discrimine, à priori se jungitur. Ille rotundior magis eminent; hic planior magis diffunditur: in illo cutis nativum servat colorem, in hoc alienum induit, lividum puta: in illo deprehenditur pulsatio valde manifesta, in hoc obscura, vel nulla. Observes hac pulsatione fortiori, vel debiliori aneurisma ab aliis tumoribus, & præcipue à tumoribus varicosis ipsi affinis distingui. In arteriis minimis aneurismatis curatio facile cedit, in majoribus, hoc opus, hic labor videtur. Multos etenim à recta salubrique curandi ratione deterret incerti eventus obscuritas, timidaque præsentia futurorum. Pars aliqua notæ vilioris ægrotat, confidenter adhibetur medela, prosperosque ducit ad exitus. Nobilium organum consimili deinceps tentatur affectu, suspensus hæret medicus, eandem respuit curandi viam; remedium, quantumvis non infeliciter tentatum, partis præstantia videtur detrectare. Interrito nullus viderit animo sanguinem e cæcis arteriis profilientem. Spumeum dices torrentem, nullis cohibendum aggeribus, molesque oppositas gurgite rapientem. Vulnerata crurali arteria, erumpit vitæ fons, brevi exhauriendus, purpureamque tandem vomiturus animam. Ægrum, astantes, chirurgum unus omnes quatit horror: ac veluti deflagrantis ædificii vicina tecta, ceu incendii nutrimenta, præcitantur, sic microcosmi partem, ne ruat ipse funditus, refecandam esse clamant. His non obsequuntur clamoribus, nisi qui tritam imperitioris chirurgiæ calcant viam, nihilque consilii ab ingenio suo extorquere usquam potuerunt. Prodeant peritiores Magistri, crudelis operis apparatus disjecturi, manumque præbituri leniorem. Prodeant, quibus tot vias ad salutem sternere datum est, quot patent aditus ad mortem. Hi quippe penetralia corporis assidue perscrutando, compererunt occultas esse complures vias, quibus ex insperato quasi ab orci faucibus proripit se natura. Nonne per sua singuli diversoria procedant rami multiplices, quorum intellectu commercio, vas unicum corpus merito dixeris? Inde noveris providam summi

artificis sagacitatem, qua cautum est, ut vitæ arbiter liquor exactius distribueretur, provinciaque obruncati, vel oblitterati vasis, a vicino coeunte gereretur. Nonne ægro ad extrema redacto vitam felici ausu restitutam constat, nec alia ratione perfici chirurgiam potuisse? In spurio arteriæ cruralis aneurismate, sanguinis cum impetu exundantis cohibendus est effluxus. Fies voti compos. Aperti canalis extremum adstricto comprime vinculo, erumpenti sanguini præcludetur exitus, simulque cum toto corpore superstes pars utilis remanebit. Neque amputandi rationem artificum recentiorum industria perpolitam jactites, ut ab ea non ita videatur abhorrendum: quantumvis simplici ad secandum indigeas apparatu, minus terroris incutietur ægrotanti, non minus lugenda calamitas.

I V.

Ægro, ut par est, commode collocato, superiori femoris parti laqueum injicies, torculo vehementer constringendum, quo sanguinis eruptio pro arbitrio moderetur, ea cautione, ut solus comprimatur arteriæ truncus, vasa autem lateralia, interpositis hinc inde & dextre elevatis spleniolis, à compressione protegantur, & ut subdita laqueo chartacea lamina impediatur, quo minus cutis cum dolore corrugetur. Si carnibus inflictum vulnus non satis pateat, ut secta sui copiam faciat arteria, supra & infra, scalpello perita manus incidat, vasis aliis, nervisque insignioribus parcitura, donec injiciendæ ligaturæ locus veniat in conspectum. Hoc satis nudato, acum incurvam cerato filo, vel tæniola instructam subter trajice, cavendo ne simul nervus devinciatur, sed non nihil e subiecta carne comprehendendo, ut firmiter ligatura consistat. Tum, interjecto spleniolo, vinculum ita constringe, ut sanguini appellenti deturbari nescius obex opponatur. Altero filo pari ratione traducto infra vulnus arteriam subligabis, ne concurrentium vasorum refluyente sanguine, hæmorrhagia recrudescat. Observabis non nisi inflexis genu & femore, opus aggrediendum, quo facilius disrupti & elastici vasis labia coeant. Ubi demum sanguini viam omnino præclusam esse comperies, quod torculo laxato explorabis, linamento multiplici, spleniis gradatim super additis, idoneaque fasciacione operi coronidem ac firmamentum impones. Vulnere sanato, fascia gestanda est, & non nisi post annum solvenda, idque non subito, sed primo paulo lenius vincendum, deinde laxius, & tandem plane aufertur; quamvis eam per totum vitæ curriculum gestare præstet. Quis te postea anget metus? An terrebit te præcisum iter vitali succo, cujus benigno affluxu carere diu subiectæ partes non possunt, quin lethali putredine corripiantur. Si quando chirurgus; vel incaute, vel imperite defixo in brachii arteriam phlebotomo, sanguinem cernat subsultim erumpentem, coccineo colore in citrinum vergente, an salutis unica spes in humeri amputatione? Apage truculentam illam suppetiarum inopiam. Postquam sanguis ad *λειποθυμίαν* usque profuxit, vel imposito densioris texturæ

turæ spleniolo, sive chartæ masticatæ glomere, peculiaris fasciationis ope firmato, vel injecta ligatura cohibetur. Id operis feliciter cedere constat, neque inde corporis vitam, sive brachii incolunitatem admodum periclitari crebra docuerunt experimenta. Vulneratam cruralem arteriam, simili chirurgia in gravius discrimen adduci renuit mens sana cogitare.

V.

Esto: brachiali ramo opitulentur ligatura & compressio. An idcirco cæteris arteriis eandem opem ferent? Arceatur hæc infida & male sana curandi methodus? Curationem potius caustico aggrediaris. Sed causticum, ut potè providentia destitutum, tam nervo, aut tendini, quam absumendæ parti labem inuret. Minus formidanda ligatura. At inquires, arteriæ rori distribuendo dicantur, & ad extremas usque partis arteriolas nutritium rivulum deferunt. Si ligentur arteriæ, aut comprimantur, nonne pars infra ligaturam, succo, quo jugiter à trunco avolantium particularum jactura resarci solerat, defraudabitur, brevi peritura? Quam dispar à trunco ramus! Ipso deficientes, provinciam gerit ipse truncus, aut alii rami. Cæsa vero arteria, ad plutonias ædes detrudis ægotantem, si audax nimium ligaturam tentes. An non peritior chirurgia parti vulneratæ torculum illico admovebit? Crudelis sane medela, sed has inter angustias, partem refecare præstat, ne labes corpori sincero inuratur. Non me tua tamen dicta terrent. Experientia constat, aneurismatis brachii curationem ligata arteria cedere, ipse licet brachialis truncus phlebotomo pungatur. Ecce in crurali arteria ligaturam adhibere piaculum foret? Cuique arteriæ famulantur vasa lateralia, quorum usus idem ac trunci. Quid obstat quominus hæc lateralia vasa obtruncati canalibus vices adimpleant? Ecce paulatim à tergo premente sanguine dilatata ita non ampliarentur, ut truncorum nomen & conditionem mererentur? Ab illo vasorum connubio aneurismatis curationem ducas. Si ex. gr. læsus arteriæ brachialis ramus *cubiti* devinciatur, vicino *radice* sanguis excipitur, huc illuc in subjectas partes *inosculationum* ope discursurus, toti postmodum brachio, sensim ampliatis tenuium tubulorum utriusque ramj communium furculis, caloris fomitem, nutritiosque rivos abunde largiturus. Nisi forte arguerit quispiam arteriæ fauciata ligaturam infeliciter cedere, quoties supra duorum ramorum *cubiti* & *radici* e brachiali trunco prodeuntium originem vulnus inflictum est. Verum quam te inanis ludit timor! Norunt docti ac periti, ramos quosdam ex superiori parte arteriæ brachialis versus ossis humeri condylos descendere, ubique plures hinc inde furculos emittere. Norunt ab arteria *cubitali*, ut à *radiali*, ramulos sursum reflecti versus eosdem condylos, ibique furculos spargere, furculis descendentes arteriæ brachialis, per exiles, maxime pervias ac sæpius demonstratas *ἀνασφύσεις*, unitos. Rivulorum tenelli confluentium tubuli ne fasciarum pressu strangulentur apta spleniorum intercapedine gnarus facile præcavet. Quod por-

OLDBURG

por-

porro præstat munus in artubus superioribus ista corrivatio, idem in inferioribus adimplebit arteriæ cruralis ramulorum descendendum & utriusque arteriæ tibialis furculorum recurrentium, sive ascendendum communitio circa poplitem & juxta genu, non ita pridem ab oculatissimo & anatomicorum fidiſſimo D. D. Winslow demonstrata. Utrobique scilicet eandem fere vasorum structuram, pares divisiones, non diversas conjugationes spectabis; cur absimiles ederentur effectus? Neque quicquam interest, inquit Celsus, an satis tutum sit remedium, quod unicum est. Obfirmato stes igitur animo, ubi cruralem arteriam ligaveris. Si frigus indomitum gangrænam portendat, non erit inde quod te conatus peniteat; omnia quippe ad amputationis opus prompta vides. Sed immortale manet te decus, si quod reliquum est curationis, natura idoneis adjuvata præſidiis exequatur. Hæc repetas ab accurata victus ratione, à venæ sectione, pro ætate, viribusque celebranda. Calidis quoque & spirituosis inunctionibus partem foveas, quæ amicum concilient calorem, usque dum sanguis novas sibi eundo vias expedierit, nativum vitæ fomitem redditurus.

Non ergo, vulnerata crurali arteria, ab amputatione auspicandum.

QUESTIO

CXXXIV.

Q U Æ S T I O
M E D I C O - C H I R U R G I C A ,

Præside

M. THOMA RENATO GAGNIER.

Respond.

LUD. FLORENTIO BELLOT

BACCAL. PARIS.

Parisiis 13 April. 1734.

*An in artuum excisione tutius a ligatura, quam ab alia
compressionis specie sistitur sanguis?*

